

אלא לאו בלקט שכחה ופאה דשדה של גוי, שאף על פי שאינו מחויב להניח לקט שכחה ופאה, מכל מקום הניחם כמו ישראל, וליקטינהו ישראל משדהו.

ובזו שנינו שאין הם פטורים מן המעשר כלקט שכחה ופאה של ישראל כי לא חל עליהם שם לקט שכחה ופאה להיפטר מן המעשר, עד שיפקיר אותם הגוי לשם הפקר.

ואם כן, הרי מוכח: טעמא דהפקיר הגוי אותם, אז פטור ישראל מלעשרו, ומשום שהפקר פטור מן המעשר; הא לא הפקיר אותם הגוי, חייב ישראל לעשרו, אף שמשדהו של גוי הם באים.

הרי למדנו, שאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר.

ודוחה הגמרא את ההכרח ממשנה זו, כדי ליישב את דעתו של רבי אלעזר החולק על רבה:

לא כאשר פירש רבה את המשנה; אלא לעולם משנה זו עוסקת בלקט שכחה ופאה דישאל, וליקטינהו גוי; ודקא אמרת: איך שנינו: "אלא אם כן הפקיר [הישראל]", הא מיפקרי וקיימי?!

אומר לך: אותו הפקר שמחמת היות הפירות של לקט שכחה ופאה, אין מועיל לפוטרו מן המעשר, כי נהי דמפקרי אדעתא דישאל [אף שמופקרים היו הפירות לישראל], אדעתא דגוי מי מפקרי [וכי אף לגוי היו מופקרים]?! (18)

ולכן אין פטור אותם מן המעשר אלא הפקר שהוא לישראל וגוי כאחד; וזו היא ששנינו: אלא אם כן הפקיר אותם הישראל תחילה.

תא שמע שיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר:

מהא דתניא: ישראל שלקח שדה זרועה מגוי עד שלא הביאה תבואתה שלישי, ושהתה השדה ביד ישראל עד לאחר שהביאה

וכתב שם להוכיח מסוגיתנו, שאינו נפטר עד שבא ליד עני, ולכן אם ליקטם הגוי אינם נפטרים מן המעשר, ולמד מזה שהוא הדין אם לקח אותם עשיר שהם חייבים במעשר, [וראה מה שכתב עוד שם, ומה שתמה עליו הרש"ש כאן]; וב"תורת גיטין" כאן כתב, שלכאורה משמע מכאן שאין הלקט נפטר ממעשר עד שבא ליד העני, ואם כן קשה, דאטו אם ילקטנו העשיר בגזל גם כן לא יופטר ממעשר, ומשום דאדעתא דעשיר לא הפקירו! וראה עוד מה שכתב שם, וראה מה שהביא וכתב בזה ב"קהלות יעקב" סימן לג אות א.

ואולם בתוספות כתבו כאן, בטעם הדבר שאין נפטרת הפאה מן המעשר כשליקטה הגוי,

מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההיא, והנחת בשעריך. ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו, הרי למדנו שאין חייב במעשר, אלא תבואה שאין ללוי בה חלק ונחלה עמך, יצאו אלו שיש ללוי חלק ונחלה עמך, שהרי אף לו הן מופקרים; והלקט והשכחה והפאה של גוי חייבים במעשר.

18. ב"משנה למלך" [תרומות ב ט] נסתפק בהא דקיימא לן דפאה פטורה מן המעשר, אם פטור זה הוא משעה שהפריש, או דילמא לאחר שזכו בו עניים; ונפקא מינה, דאם הפריש ובא עשיר ולקח פאה בערמה, אם העשיר חייב במעשר.